

ՍԼԱՎԻԿ ԳԱԼՍՏՅԱՆ

ՄԱՆՏՈՑ

(պիեսներ դպրոցական և բարձր տարիքի համար)

ԵՐԵՎԱՆ

ԱՐՄԱՎ
2013

ՀՏԴ 891.981 - 2 Գալստյան
ԳՄԴ 84 Հ - 6
Գ 206

Գալստյան Սլավիկ
Գ 206 Մաշտոց: Պիեսներ դպրոցական և բարձր տարիքի
համար/ Ս. Գալստյան,- Եր.: Արմավ, 2013.- 40 էջ:

ՀՏԴ 891.981 - 2 Գալստյան
ԳՄԴ 84 Հ - 6

ISBN 978-9939-9089-3-9

© Սլավիկ Գալստյան, 2013
© Արմավ, 2013

ՄԱՆՏՈՅ

Գրերի գյուտից մինչև գրատպություն

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՆՔ

ՎՈԱՄԾԱՊՈՒՀ ԱՐՔԱ

ԹԱԳՈՒՀԻ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՍԱՀԱԿ ՊԱՐԹԵՎ

ՄԵՍՐՈՊ ՄԱԾՏՈՑ

ՀԱԶԱՐԱՊԵՏ ԱՌԱՎԱՆ

ՎԱՐԴԱՊԵՏ

ԱԾԱԿԵՐՏՆԵՐ 10-15 հոգի

ԼՐԱՔԵՐ-ՁԻԱՎՈՐ

ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆ, ՍՊԱՍԱՎՈՐ 2 անձ.

ՆԵՐՔԻՆ ԱԾԽԱՏՈՂ

4-5 ՀՈԳԵՎՈՐԱԿԱՆ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

(Մաշտոցի աշակերտները) ՄՈՎՍԵՍ, ԵՂԻՇԵ, ԿՈՐՅՈՒՆ, ՂԱԶԱՐ

Զանգվածային տեսարաններ սկզբում

Զանգվածային տեսարաններ գրերը բերելիս

I ՄԵԿՆԱԲԱՆ – IV դարի վերջին և 5-րդ դարի սկզբին Արևելքում այնպիսի քաղաքական իրավիճակ էր, երբ հայ ժողովրդի ու հայոց պետականության համար ստեղծվել էր պետականությունը կորցնելու վտանգ:

II ՄԵԿՆԱԲԱՆ – Այդ վտանգից խուսափելու և Հայոց պետականությունը փրկելու նպատակով մտահոգված էին հայ աշխարհիկ և հոգևոր գործիչները՝ թագավոր Վռամշապուհ արքան, Հայոց կաթողիկոս Սահակ Պարթևը և Մեսրոպ Մաշտոցը, որոնց համառ ու հետևողական ջանքերով ստեղծվեցին հայոց գրերը:

ՄԱՍ I

Իրադարձությունները տեղի են ունեցել Վաղարշապատ մայրաքաղաքում 389-405թթ.-ին:

Լսվում է հոգևոր մեղմ երաժշտություն:

Հնչում են մայրաթոռ ս. էջմիածնի եկեղեցու զանգերի ղողանջները:

Զանգերի և երաժշտության տակ եկեղեցի են մտնում և դուրս գալիս կանայք, տղամարդիկ, երեխաներ: Ոմանք աղոթում են, ոմանք՝ մոմ վառում, ոմանք՝ խաչակնքում են երեսները:

Մեկ-երկուսը մոմ են վառում սրբապատկերի առջև: Մի քանի երեխաներ շտապ գալիս, գնում են եկեղեցուն կից դպրոց:

Բեմի անկյունում (նկարի տակ) մոմեր կան և խունկ է վառվում:

Լսվում է (Հայր մերը) տերունական աղոթքը.

*Հայր մեր, որ երկինս,
Սուրբ եղիցի անուն Բո,
Եկեսցէ արքայություն Բո,
Եղիցին կամք Բո՝ որպես յերկինս և յերկրի.
Չիաց մեր հանապազոր
Տուր մեզ այսօր:
Եվ թող մեզ զպարտիս մեր,
Որպէս և մեք թողումք մերոնց պարտապանաց:
Եվ մի տանիր զմեզ ի փորձութիւն,
Այլ փրկեա զմեզ ի չարէ:
Չի Բո է արքայութիւն և զորութիւն
Եվ փառք յավիտեանս: Ամեն:*

ՍԱՀԱԿ ՊԱՐԹԵՎ – Փառքդ շատ, Տեր Աստված, այսօր էլ պատարագն ավարտվեց:

ՄԱՆՏՏՈՑ – Վեհափառ տեր, կարծես թե այսօր ավելի մարդաշատ էր եկեղեցին:

ՍԱՀԱԿ ՊԱՐԹԵՎ – Այո, Մաշտոց, նկատելի բազմություն էր հավաքվել, տեսար, շատերն իրենց զավակներին էլ էին բերել պատարագին մասնակցելու:

ՄԱՆՏՏՈՑ – Ցավոք հայերեն Աստվածաշունչ չունենք, բանավոր թարգմանելիս շատերի համար հասկանալի չէ:

ՍԱՀԱԿ ՊԱՐԹԵՎ – Գիտեմ, գիտեմ, Մաշտոց, նկատվում էր, մարդիկ տարակուսում էին: Հա, չմոռանամ ասել, Արքա Վռամշապուհի գիտությանը վեհարան եմ հրավիրել Հազարապետ Առավանհին, այսինքն՝ արքունիքում Ձեր նախկին ղեկավարին, զրուցելու մեզ համար շատ կարևոր հարցերի շուրջ:

ՄԱՆՏՏՈՑ – Վեհափառ տեր, այդ ինչ նոր ծրագիր եք մշակել, չէ՞ որ մենք էլ իրար հետ խոսելու և գործելու շատ բան ունենք:

ՍԱՀԱԿ ՊԱՐԹԵՎ – Այո, Մաշտոց, այո, փառք քեզ, Տեր, փառքդ շատ, ահա Հազարապետ Առավանը ժամանեց:

ՀԱԶԱՐԱՊԵՏ – (*Խոնարհվելով*): Աստված օգնական, Վեհափառ տեր: (*Համբյուրում է աջը*): Վեհափառ Հայրապետ, թող Ձեր օրինակքը լինի մեր ազգին ու մեր հավատին: Բարի ողջոյն:

ՄԱՆՏՏՈՑ – (*Խոնարհվելով*): Աստված պահապան

հազարապետին, բարի ողջույն, իմ լավ ու բարի Առավանին: *(Եվ ողջագուրվում են)*: Աստված պահապան մեր ազգին ու մեր հայրենիքին: *(Խաչակնքում է)*:

ՍԱՀԱԿ ՊԱՐԹԵՎ – Մաշտո՛ց, «Գործն սկսել են առաջ աղոթքն ասէ»:

ՄԱՇՏՈՅ – *(Երկու ձեռքերը վեր պարզած, աջով խաչակնքում է երեսը)*: Զգործս ձեռաց մերոց ուղիղ արա ի մեզ տեր: Եվ զգործս ձեռաց մերոց հաջող ու մեզ: Փանք Հոր և Որդու և Սուրբ Հոգու, այժմ և միշտ և Հավիտյանս հավիտենից ԱՄԵՆ:

(Երեսով խաչակնքում են)

ԱՌԱՎԱՆ – Վեհափառ Տեր, այս եկեղեցու կամարների տակ մարդու հոգին մի տեսակ թեթևանում ու հանգստանում է: Վեհափառ, առավոտյան սուրհանդակն ասաց, որ ինձ եք կանչել, և արքան էլ տեղյակ է իմ գալու մասին:

ՍԱՀԱԿ ՊԱՐԹԵՎ – Այո, Հազարապետ Առավան, ձեզ հրավիրել են Սուրբ Էջմիածին, որ մասնակցեք մեր գրույցին և ասեք Ձեր կարծիքը Մաշտոց վարդապետին տրվելիք հայրենանվեր առաքելության մասին: Դուք Մաշտոցին ղեկավարել եք Արքունիքում ատենադպիր աշխատելիս և որ օծվեց վարդապետ ու գործուղվեց Նախիջևանի Գղթն գավառ քրիստոնեկան քարոզչության, այդ թվին էլ գիտեք:

ԱՌԱՎԱՆ – Այո,՝ Վեհափառ տեր, գիտեմ:

ՍԱՀԱԿ ՊԱՐԹԵՎ – Հազարապետ, հարցը մեր ազգի՝ Հայ ժողովրդի վաղվա ճակատագրի մասին է, մեր ազգի ու լեզվի ձուլման վտանգի և, վերջապես, մեր Հայրենիքի կորստյան վտանգի մասին: Մաշտոց...

ՄԱՇՏՈՑ – Լսում եմ, Վեհափառ տեր, լսում եմ:

ՍԱՀԱԿ ՊԱՐԹԵՎ – Մաշտոց վարդապետ, Հազարապետ Առավան, տեսնում եք *(ձեռքով ցույց է տալիս դրսում զբոսնող երեխաներին)* այս ուսյալ երեխաներին, սրանք՝ այս անմեղ մանուկները մեր Հայ ազգի զավակներն են, մեր վաղվա քաղաքացիները, զինվորները, հոգեբանները, որոնք խոսում են հայերեն, սակայն գրում ու կարդում են հունարեն, պարսկերեն, ասորերեն: Փրկենք մեր լեզուն, մեր ազգը, մեր պետականությունը: Ահա թե ինչի՞ համար եմ անհանգստացած ձեզ հրավիրել:

ԱՌԱՎԱՆ – Դուք հանձարեղ միտք եք ասում, վեհափառ, սակայն Ձեր պահանջը, առաջարկը ո՞րն է, ասացեք խնդրեմ:

ՍԱՀԱԿ ՊԱՐԹԵՎ – Իմ պահանջը չէ. իմ խնդրանքը, աղոթքը, իմ երազանքը, իմ միակ նպատակը, որի մասին Արքան ու Մաշտոցը նույնպես գիտեն, զուտ հայերեն գրերի ստեղծումն է: Այդ մասին Մաշտոցի հետ խոսել ենք Գողթն գավառից նրա վերադառնալուց հետո: Շատ ենք մտորել և միշտ եղել նույն համոզման,

որ մեր ազգին օտարների հետ ձուլվելու վտանգից կարող է փրկել միայն ու միայն հայերեն գրեր ունենալը, գրեր, որ զենքից առավել ուժեղ են: Լսո՞ւմ եք, վտանգված է մեր երկրի, մեր ժողովրդի, մեր պետականության ճակատագիրը:

ԱՌԱՎԱՆ – Վեհափառ տեր, Մաշտոց վարդապետը փայլուն կրթություն է ստացել, հայրենասեր ու հավատարիմ է իր ժողովրդին: Ես գիտեմ վաղուց: Արքան այսքանից առավել գիտի և միշտ մեծարել է Մաշտոցին ու հավատում է նրա ուժերին, իսկ մնացյալը դուք արդեն գիտեք, Վեհափառ տեր:

ՍԱՀԱԿ ՊԱՐԹԵՎ – Իսկ ի՞նչ կասի Մաշտոց Վարդապետը:

ՄԱՇՏՈՑ – Այդ իմ ցավն է. ես երկար եմ մտորել ու կիսվել Ձեզ հետ և միշտ եկել նույն համոզմանը, որ ազգի փրկությունը սեփական գիր ունենալու մեջ է, այլապես մեր ազգը վաղ թէ ուշ ձուլվելու է պարսիկներին կամ բյուզանդացիներին:

ՀԱԶԱՐԱՊԵՏ – (*Մոտ գալով*): Իրավ, տեսա՞ք, թե ինչ կատարվեց երկու տարի առաջ: Նախարարների մի փոքր տարանջատումը թագավորից թուլացրեց երկրի ուժը և առիթ տվեց Հռոմին և Պարսկաստանին 387թ–ին Արշակունյաց Հայաստանը իրար մեջ բաժանելուն:

ՍԱՀԱԿ ՊԱՐԹԵՎ – Եվ փանձ Աստծո, որ Վռամշապուհ արքան իր հեռատես քաղաքա-

կանությամբ ու դիվանագիտությամբ կարողացավ խաղաղություն պահպանելով շարունակել Արշակունիների արքայատունը և այսօր պայքար է տանում հայության երկու տարանջատ մասերի հոգևոր կյանքի միավորման համար:

ՄԱՆՏՈՑ – Վեհափառ տեր, հազարապետ Առավան, հավատացե՛ք, որ շատ ժամանակ չեմ արտահայտվել Գողթն Գավառից վերադառնալուց հետո: Վեհարանում տեղս չեմ գտնում, քանի որ Գողթնում և հարակից գյուղերում քրիստոնեական քարոզչություն կատարելիս Աստվածաշունչը կարդում էի հուներեն, հետո թարգմանում հայերեն, որն արդեն ժամերգությունը ժողովրդի համար դարձնում էր անհասկանալի: Իսկ վանական դպրոցներում դանիելյան գրերով մեկ տարի դասավանդելուց պարզվեց, որ այդ գրերն էլ չեն արտահայտում հայոց լեզվի ամբողջ հնչյունաբանությունն ու առանձնահատկությունը:

ՍԱՀԱԿ ՊԱՐԹԵՎ – Ապրես, զավակս, դու իսկական հայրենասեր ես: Դու քաջ գիտակցում ես, որ այսօր վտանգված է մեր պետականությունը, նաև քաջ գիտակցում ձիշտ ու մաքուր հայոց լեզվի մասին: Առավան, դու հազարապետ ես և քաջատեղյակ քաղաքական անցուդարձին: Մենք շրջապատված ենք թշնամական երկրներով, որոնք ամեն թույլ

սպառնում են մեզ: Պետք են հայալեզու գրեր, որոնք մեր ազգի փրկության միակ միջոցն են: Ես իմ հույսերը կապում եմ միայն Մաշտոցի առաքելության հետ Ասորիք:

ՀԱԶԱՐԱՊԵՏ ԱՌԱՎԱՆ – Վեհափառ Տեր, Մաշտոց, իրոք այսօր վտանգված է մեր հայոց պետականությունը, մեր ժողովրդի ճակատագիրը, քրիստոնեական քարոզչությունը, մեր հավատը: Մեզ պետք են հայոց գրեր, հայալեզու դպրոցներ, որ մեր մանուկներն էլ խոսեն, գրեն և կարդան մաքուր հայերենով, Գիր, որ լինելու է ազգապահպանման հզոր գեղք:

ՄԱՇՏՈՑ – Մեր ազգի փրկությունը սեփական լեզվով գրեր ունենալու մեջ է: Մեզ պետք է հայալեզու Աստվածաշունչ, որ փրկենք ու ամրապնդենք քրիստոնեական հավատքը:

ՍԱՀԱԿ ՊԱՐԹԵՎ – Մաշտոց, այժմ արդեն կասեմ, որ երեկ երեկոյան խոսել եմ արքա Վռամշապուհի հետ և ստացել նրա համաձայնությունը մի խումբ աշակերտների հետ կազմակերպել Ձեր առաքելությունը դեպի Ասորիք, Ուռհայ, Եդեսիա, Հայոց գրեր ստեղծելու նպատակով: Մնում է ձեր վերջնական համաձայնությունը:

Երեքով նայում են իրար, խաշակներում:

ՄԱՆՏՈՑ – Վեհափառ տեր, ես սպասում էի Ձեր առաջարկին, ինձ տեսիլք է եկել, Ձեր և Արքայի որոշումը ինձ համար մեծ պատիվ է: Կհաղթահարենք բոլոր դժվարությունները, մեր առաքելությունը պատվով կկատարենք և կարդարացնենք արքայի և Ձեր հույսերը:

Հնչում են եկեղեցիների զանգերը, մեղմ երաժշտություն է լսվում:

ՍԱՀԱԿ ՊԱՐԹԵՎ – Մաշտոց, քեզ հետ եկող սաների ընտրությունը թողնում եմ ձեզ: Նախապատրաստվեք առավոտյան ուղևորվելու Ասորիք: Աղոթում եմ Ձեզ համար:

Երեքով դուրս են գալիս:

Ներս են գալիս սաներ՝ Մ. Խորենացին, Եղիշեն, Կորյունը և մոմ են վառում, աղոթում:

Այդ պահին ներս է մտնում Մաշտոցը, բոլորը շրջվում են, խոնարհվում:

ՄԱՆՏՈՑ – Դե, իմ սիրելի զավակներ, ձամփորդությունը մեծ փորձություն է: Մեր առաքելության մասին արդեն գիտեք, Ձեզ պետք է ամուր կամք ու համբերություն: Հանուն հայ ժողովրդի գալիք ապագայի: Աղոթում եմ ձամփորդությունից առաջ.

*Տե՛ր, առաջնորդիր մեր ընթացքը
խաղաղության ճանապարհով:
Տե՛ր, ուղղի՛ր և առաջնորդի՛ր մեր հոգիներին
և բոլոր հավատացյալներին
գնալ արդարության և
հավիտենական կյանքի ճանապարհով*

*Մաշտոցը բարձրաձայն կարդում է, իսկ մյուսները՝
մրմնջում: Ներս է մտնում Կառապանը:*

ԿԱՌԱՊԱՆ – Վարդապետ, արքան, կաթողիկոսը,
պալատականները հոգևոր դասը եկել
են Ձեզ ճանապարհելու:

*Դուրս են գալիս երեխաները խաչակնքելով:
Լսվում են զանգերի հնչյուններ:
Երգչախումբը երգում է մաշտոցյան մեղեդիներից:*

ԵՐԿՈՒ ՏԱՐԻ ԱՆՅ

Լսվում է վարդապետարանի դասի զանգը:

*Աշակերտները դուրս են թռչում և սկսում են խաղալ
(հայ ազգային-մանկական, մարզական խաղեր, իսկ մի
քանիսը խմբված խոսում են անաղմուկ):*

*Դուրս են գալիս տեսուչը, դայակները, մայրապետը:
Լսվում է դասի նստելու զանգը:*

ՎԱՐԴԱՊԵՏ – (Ձեռքը մեկնելով երեխաների կողմը):
Առաջինը ներս են գալիս հունարեն
լեզվի 4–րդ դասարանցիները, հետո
պարսկերենի:

Բոլորը վազում են ներս, իսկ երեք-չորս աշակերտ քաշվելով մոտենում են վարդապետին:

ՎԱՐԴԱՊԵՏ – Հը, մանուկներ, ինչ է պատահել:

ԱՌԱՋԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏ՝ ԱՆԱՀԻՏ – Հայր սուրբ, մենք երբ ենք հայերեն գրել-կարդալ սովորելու:

ՎԱՐԴԱՊԵՏ – Շուտով, Անահիտ, շուտով, միայն երեկոյան աղոթիր Աստծուն:

ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԱԿԵՐՏ՝ ՎԱՐԴԱՆ – Ես երբ հայերեն գրել-կարդալ իմանամ, իսկական հայրենակներ կդառնամ ու իմ հայրենիքը կպաշտպանեմ պարսիկներից:

ՎԱՐԴԱՊԵՏ – Այո, Վարդան Մամիկոնյան, այո, Ձեր տոհմակիցները նույնպես հայրենասեր գործեր շատ են կատարել, դու անշուշտ նրանց կնմանվես:

ԵՐՐՈՐԴ ԱՇԱԿԵՐՏ – Ես կնմանվեմ Տիգրան Մեծին:

ԶՈՐՐՈՐԴ ԱՇԱԿԵՐՏ – Ես դառնալու եմ վարդապետ և կաղոթեմ Աստծուն՝ Հիսուս Քրիստոսին, որ նրա խորհուրդներով ու քարոզներով ապրենք:

ՎԱՐԴԱՊԵՏ – (*Ձեռքերը առաջ պարզած, արգելակող ձայնով*): Դե, բավական է, ձեր բոլոր ցանկություններն էլ խրախուսելի են, սակայն Աստծո կամոք, իսկ հիմա անցեք դասարան:

Բեմը դատարկ է, ներս են գալիս սպասավորները, աղոթում են և այդ պահին ներս է գալիս Սահակ Պարթևը: Երկու սպասավորները շրջվում են խոնարհվում:

ՍԱՀԱԿ ՊԱՐԹԵՎ – *(Խաչակնքելով)*: Տեր Աստված, դու եղիր պահապան ու փրկիչ Մաշտոցին: Արդեն որքան ժամանակ է անցել, որ լուր չենք ստացել նրանցից: Վերջին լուրը կարծես մեկ տարի առաջ էր, որ ասացին, թե Մաշտոցն ու իր աշակերտները Ասորիքից անցել են Սամոսատ՝ հունագետ և գեղագիր Հռոփանուսի մոտ, Հ՛ը *(ծեռքը դնում է ձակտին, կարծես ուզում է էլի ինչ-որ բան հիշել և հետո շարունակում)*: Տեր Աստված, խնդրում եմ օգնիր:

ԱՌԱՋԻՆ ՍՊԱՍԱՎՈՐ – *(Խոնարհվելով)*: Վեհափառ, Աստված ողորմած է, հանգիստ եղեք, ուր որ է՝ լուր կգա, այ, կտեսնեք:

ՍԱՀԱԿ ՊԱՐԹԵՎ – Հոգիս է անհանգիստ, տեղս չեմ գտնում: Հենց այսօր առավոտյան արքան Լույնպես անհանգստացած ցականում էր տեղեկանալ Մաշտոցի վերադարձի մասին: Չգիտեմ, չգիտեմ, հոգիս մեկ տազնապով է լցվում *(ծեռքը թափ տալով)*, մեկ էլ ուրախությամբ:

Դրսում աղմուկ է լսվում: «Եկե՛լ են, եկե՛լ են»:

Սահակ Պարթևը և սպասավորները շրջվում են դեպի մուտքը:

Ներսե ևն գալիս առաջին սպասավորը և լրաբեր՝ սուրհանդակը:

ԱՌԱՋԻՆ ՍՊԱՍԱՎՈՐԸ – Տեր իմ սրբազան, տեր իմ սրբազան, լսեք, թե ի՛նչ է հաղորդում սուրհանդակը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՄԱՆՏՈՑ	3
ԺԱՄԻՆ ԴԱՍԸ	23

**ՍԼԱՎԻԿ ԳԱԼՍՏՅԱՆ
ՄԱՇՏՈՅ**

(պիեսներ դպրոցական և բարձր տարիքի համար)

**СЛАВИК ГАЛСТЯН
МАШТОЦ**

(пиеси)

*Խմբագիր՝ Ալեք Բազրապրունի
Չեփոբուր՝ Արմինե Քոչարյանի
Համակարգչային շարվածքը՝ Քրիստինե Հովսեփյանի*

*Չափսը՝ 60x84 1/16:
Թուղթը՝ օֆսեթ 80գ/մՔ:
Ծավալը՝ 2.5 տպ. մամուլ:
Տպարանակը՝ 250:
Գինը պայմանագրային:*

«ԱՐՄԱՎ» հրատարակչություն